

65. Keskiviikkona 27 päivänä toukokuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Valtioneuvoston päätös 15 päivältä huhtikuuta 1992 sokerin tuontimaksun väliaikaisesta muuttamisesta 1933

Sanottu päätös (VNP 1)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

3) Ehdotukset laeiksi kasvinjalostajan-oikeudesta sekä siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta 1937

Hallituksen esitys n:o 24
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 64 laeiksi lukiolain 15 §:n muuttamisesta sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtion-osuuksista ja -avustuksista annetun lain ja iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 1941

5) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi valtion riskipääomatakuista 1945

6) Hallituksen esitys n:o 66 laiksi sairaanhoitotarvikelain muuttamisesta 1945

S. 7) Hallituksen esitys n:o 67 laiksi erikoissairaanhoidon voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta „

8) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 40—58 „

40 Aittoniemi: Lukioiden käyttökustannusten valtionosuuteen osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

41 Aittoniemi: Valtion ammatillisten oppilaitosten palkkauksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

42 Aittoniemi: Kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

43 Aittoniemi: Yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

44 Aittoniemi: Aikuisväestön hammashuoltouudistukseen ja tutkimus- ja lääkekustannuksiin osoitetujen sairausvakuutuskorvausten säilyttämisestä ennallaan

45 Aittoniemi: Kunnille ja kuntainliitoille valtionapuna työttömyyden lieventämiseen osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

46 Aittoniemi: Työttömyyden lieventämiseen valtionapuna osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

S.

47 Kautto ym.: Opintorahaan osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

48 Kautto ym.: Aikuisopintorahaan osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

49 Kautto ym.: Valtionrautateiden radanpitoon osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

50 Kautto ym.: Asunto-olojen kehittämiskustannuksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

51 Laitinen: Työvoimapolitiikan palkkauskustannuksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

52 Laitinen: Kunnille ja kuntainliitoille valtionapuna työttömyyden lieventämiseen osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

53 Laitinen: Työvoimapolitiikkaan aikuiskoulutukseen osallistuvien opintosiaalisiiin etuihin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

54 Laitinen: Työttömyyden lieventämiseen valtionapuna osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

55 Myller ym.: Asunto-olojen kehittämiskustannuksiin osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

56 Mäkipää: Asevelvollisten päivärahan korottamiseen osoitetun määrärahan säilyttämisestä ennallaan

57 Mäkipää: Alle 3-vuotiaille maksettavaan korotettuun lapsilisään osoitetun määrärahan säilyttämisestä

58 Vistbacka: Kera Oy:n korkotukilainojen myöntämisvaltuuksien korottamisesta

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ala-Nissilä, Alho, Andersson, Astala, Aula, von Bell, Heikkinen, Hiltunen, Jansson, Kaarilahti, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Koistinen, Korkea-aho, Kuuskoski, Laakso, Lahikainen, P. Leppänen, Louvo, Metsämäki, Morri, Muttilainen, Ollila, Paasio, Peltari, M. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Pykäläinen, Rask, Rinne, Rusanen, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Särkijärvi, Takala, Tenhiälä, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Viljamaa, Vuorensola, Vähänäkki ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pokka ja Tenhiälä.

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Pesälä, Rusanen ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alho, Andersson, Heikkinen, Hiltunen, Koistinen, Louvo, Metsämäki, M. Pietikäinen, Polvi, Rinne, Suhonen, Urpilainen, Viljamaa, Vuorensola, Vähänäkki ja Väistö sekä virkatehtävien vuoksi ensi kesäkuun 5 päivään edustajat Aula, Karhunen, Kautto, Korkea-aho, Rask ja Takala sekä 12 päivään ed. Seppänen.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan toukokuun 22 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 68, joka on nyt edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 126, 133, 136, 142, 147, 148, 150 ja 151. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Valtioneuvoston päätös 15 päivältä huhtikuuta 1992 sokerin tuontimaksun väliaikaisesta muuttamisesta**

Ainoa käsittely

Sanottu päätös (VNP 1)

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 58

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Tämä esitys maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta oli suuri pettymys eduskunnalle varsinkin, kun maa- ja metsätalousvaliokunta EY-neuvotteluihin liittyvissä neuvottelutavoitteissaan asetti selkeästi, ja tällä kertaa poikkeuksellisesti yksimielisesti myös, tavoitteeksi puuttua nykyiseen maataloustulopolitiikkaan, jossa hinta- ja vientitakuujärjestelmällä ja tuotantoon sidotulla tuella on aikaansaatu pelkästään jatkuva kustannusten nousukierre, edelleenkin jatkuvasti kasvavat vientimaksut, tasapainottamismenojen maksut ja mm. viljelijöiden kohtuuttomat osallistumiset jälkikäteen vientimaksujärjestelmän kautta ja erilaisin lannoite- ja rehuveroin.

On hyvin kuvaavaa tälle hallitukselle, että se kyllä ansaitsee agraarihallituksen nimen leikataksaan opetuksen menoja, sosiaaliturvamenoja ja syventäessään lamaa vetämällä lisäbudjetilla viimeisetkin rahat pois työllistävistä hankkeista. Se kuitenkin pyrkii tällä puolella jatkamaan entistä

tukiautomaattia ja käsiteltävänä olevassa lisäbudjetissakin esittää satoja miljoonia markkoja lisää myös maataloustuloratkaisun pohjalta.

Maa- ja metsätalousvaliokunnassa on nyt hyväksytty yksimielisesti sosialidemokraattien jo vuonna 1989 täällä esittämät korjaustarpeet maataloustulolakiin, mutta sillä ei tuntunut olevan mitään vaikutusta hallituksen ja vanhankaista maatalouspolitiikkaa ajavan Maataloustuottajain Keskusliiton MTK:n toimintaan.

Tähän mennessä on vuodesta 1986 käytetty vientitukiin 20 898 miljoonaa markkaa. Kun nyt lisäbudjetilla sitä summaa vielä lisätään, päästään yli 21 000 miljoonan markan. Aikana, jossa on mukana myös varsin huonoja satoja, lähes katovuosia, on vientituki vienyt meidän kansantaloutemme voimavaroja tällaisessa mitassa. Edelleen tasapainottamiseen oli samana aikana rahaa käytetty, siihen ettei tuotettaisi, noin 8 000 miljoonaa markkaa. Sen lisäksi vuositasaalla myös viljelijät ovat saaneet yli 1 000 miljoonan markan osallistumismaksuja.

Tässä mielessä olisi pitänyt nyt kyetä puuttumaan nimenomaan tuotantokustannusmielessäkin viljan ylituotantoon, erityisesti rehuviljan hintaan, poistamalla se tavoitehintaluettelosta tai alentamalla ainakin rajusti esimerkiksi rehuviljan tavoitehintaa. Tällöin olisi nimittäin voitu hyvin nopeasti saada harrasteviljelijät pois rehuviljan tuotannosta. Tätä kautta olisi vapautettu 1—2 miljardin edestä vientitukitarpeita vuositasaalla, tasapainottamisrahoista hyvin helposti 0,5 miljardia pois ja edelleen viljelijät saman verran olisivat voineet hyöttyä vuositasaalla. Näitä rahojä olisi voitu käyttää nimenomaan maatalouden rakennetukeen ja ylikäymistukeen, mitä tarvitaan lainojen vakauttamis- ym. mielessä.

Ei pelkästään tämän viljavuoren ja rehuviljavuoren alle ole tukehtumassa kansantalous ja monet tärkeät sektorit vaan myös viljelijät monin eri tavoin. Ensinnäkin viljan varastointikustannukset useasti myös unohtetaan. Pelkästään viime vuonna valtion viljavaraston varastoinnin korkokustannukset olivat 220 miljoonaa markkaa. Viljavarasto osti velkarahalla tavoitehinnan mukaista viljaa 14 prosentin korkorahalla varastoihinsa. Edelleen tuottajat ovat saaneet ainoastaan tästä järjestelmästä palkinnokseen holhousbyrokratian kiintiöt, jotka nyt mm. maitotuoannon ja kotieläintuotannon puolella ovat viemässä elämänuskon ja yrittämisenhalun viimeistäänkin nuorilta maidontuottajilta Itä- ja Pohjois-Suomessa. Kyllä viimeistään nyt pitäisi hälytyskellojen soittaa maataloustuottajien ja kes-

kustankin piirissä, kun kolmekymppiset maidontuottajat ovat ottamassa bonusrahat ja panemassa tuotannon poikki. Kuitenkin nimenomaan EY-tilanteessa maito- ja kotieläintuotanto on alue- ja sosiaalipoliittisesti tuotantoa, johon tukea pitäisi painottaa.

Tällä hetkellä ei siis hallituksella ole ollut rohkeutta tunnustaa, että se on tuhon tiellä ja näennäisellä maatalouden etujen ajamisella tuhoamassa maaseudun elinvoiman, kun mm. maaseutuelinkeinojen rahoituksen ja maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään lähes 300 miljoonaa markkaa rehuviljavuoren rahoitukseen ja vientitukiin. Tämä on kestämaton tie, ja pahinta pettämistä viljelijöiden osaltakin on se, kun ei tunnusteta sitä, että budjetissa ei ole penniäkään tulevan satokauden ylituotannon rahoitukseen, mahdolliseen vientitarpeeseen. Tämä tulee siirtämään viljelijöiden oman vientivastuun perinnän ilmeisesti ensi vuodelle, ja ilmeisesti hallitus huolehtii siitä, että ainakin kunnallisvaalien jälkeiselle ajalle. Mutta se on lyhytnäköistä politikointia, jossa maataloustuotajien eduilla pelataan.

Näillä kepulikonsteilla, millä hallitus nyt ajaa, tuottajahinnoilla ja vientikustannusmaksuilla pelaamalla, se ei ratkaise meidän maataloutemme rakennemuutosta, vaan se ummistaa silmät sen tarpeilta. Pahinta on se, että tässä nimenomaan ajetaan Etelä-Suomen ja jopa harrasteviljelijöiden etua ja ollaan tuhoamassa Itä- ja Pohjois-Suomen, Maito-Suomen, tulevaisuutta ja sopeutumista tulevaan tuotantotilanteeseen.

Tältä osin on ymmärrettävä niiden itä- ja pohjoissuomalaisen tuottajien ärtymys, jotka ovat puhuneet jo oman etujärjestönsä perustamisesta MTK:n niin kylmästi laittaessa heidät uhrialttarille vanhakantaisen maatalouspolitiikan eteen. Tällaisen brezhneviläisen maatalouspolitiikan, jossa tiedetään, että ollaan tuhon tiellä, mutta ei ole rohkeutta sitä tunnustaa, aika on kyllä nyt jo vihdoon ohi, jos on todella huoli maaseudusta ja sen tulevaisuudesta. (Ed. Laine: Ei se Brezhnev sitä säätänyt!) — Tiedän, että ed. Lainetta loukkasi jälleen tämä viittaus. (Ed. Laine: Ei se loukkaa!)

Lopuksi haluan vielä todeta, että oli hyvin poikkeuksellista maa- ja metsätalousvaliokunnassa myös hallituspuolueiden asennoituminen tämän lakiesityksen käsittelyyn. Kun ensimmäisen asiantuntijakuulemisen jälkeen, siis vain ensimmäisen jälkeen, halusimme jatkaa asiantuntijakuulemista kuuntelemalla mm. ministeriön

neuvottelevaa virkamiestä Antero Tuomista sekä maatilahallituksen johtajaa Jouko Sireniä, niin enemmistö päätti äänestämällä lopettaa asiantuntijakuulemisen, eli äänin 9:3 keskeytettiin ensimmäiseen kuulemiseen asiantuntijakuuleminen alan erikoisvaliokunnassa. Minä kyllä ymmärrän, että asia oli kuuma pottu erityisesti keskustan edustajille, ja tiedettiin, että tieto lisäsi vain tuskaa olla seisomassa hallituksen takana, mutta menettely oli siitä huolimatta minusta loukkaava valiokunnan työtapoja ajatellen ja myös maatalouden omaa asemaa ajatellen.

Herra puhemies! Asian kolmannessa käsittelyssä sosialidemokraatit tulevat esittämään tämän esityksen hylkäämistä ja omalta osaltamme täten kiinnittämme vakavalla tavalla hylkäyksen muodossa huomiota siihen, että maatalouspolitiikassa on vihdoon korjausten aika. Hallituksen on vihdoin tajuttava, että tämä kankkulan kaivo on täytettävä ja sinne rahan heittäminen on lopetettava ja yhteiskuntapolitiikassa on siirryttävä tasapuolisempaan eri sektoreiden kohteluun.

Ed. Aittomies (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Kun on täällä kuunnellut viisi vuotta ja oikeastaan tämän nykyisen eduskuntakauden sosialidemokraattien vihamielisiä purkauksia maataloutta kohtaan, niin kyllä niihin alkaa mielenkiinto pikkuhiljaa hävitä. Minä olen sitä mieltä, että sosialidemokraatit ovat tänä päivänä maanviljelijöiden kimpussa, vaikka heiltä kaavittaisiin pois tulot ja koko elinkeino. Se on juurtunut niin syvälle heidän sisimpään miinaansa.

On myönnettävä, että tämäkin esitys osoittaa, miten tempoilevaa hallituksen maatalouspolitiikka on. Se pyörii lyhyen liekanarun varassa pääsemättä siitä sen pidemmälle. Se on aivan totta. Tässä tapauksessa viljan vientimaksujen alentaminen oli perusteltua sikäli, että aivan hiljattain aikaisemmin eduskunnassa oli päinvastainen suuntaus, joka oli kohtuuton tietysti maanviljelijöiden suuntaan. Mutta meidän mielestämme pitäisi lähteä siitä, että kun tällaiset vientimaksujen alentamiset tulevat myös pankinjohtajaviljelijöille ja ökyperän isännille, jotka viljelevät viljaa harrastuksesta, niin ratkaisun pitäisi lähteä siltä puolelta, että ensin harrastelijat poistettaisiin valtion tukiaisten saajien joukosta ja sen jälkeen katsotaan, mitä sitten maanviljelijälle maksetaan. Tämä olisi oikea peruste, jota me olemme ajaneet täällä, mutta se ei mene sen enempää sosialidemokraattien kuin myös-

kään keskustan piirissä heidän kaaliinsa, mikä olisi oikea ratkaisu.

Käytin puheenvuoron juuri siitä syystä, että minä en hyväksy tällaista maanviljelysvihamelistä asennetta. Koska maanviljelijät tekevät raskasta työtä, ovat tätä maata pitäneet pystyssä ja kehittäneet myös oman aikansa, niin tämän tyyppinen vihamielisyyteen perustuva parjaaminen on mielestäni kohtuutonta eikä sillä ole mitään muuta tarkoituspäätettä kuin se asia, mikä siinä itsessään tulee selville.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemellä ei valitettavasti ole kyllä riittävästi näköjään mahdollisuuksia arvioida sosialidemokraattien maatalouspoliittista lähestymistapaa, ja tyyliin uskollisesti hän käänteli käsityksiä, miten sattui.

Nimenomaan me olemme tyytymättömiä nykyiseen maatalouspolitiikkaan, ja täytyy sanoa, että niin ovat viljelijätkin. Sosialidemokraattina on erittäin helppo tänä päivänä keskustella maataloustuottajien kanssa: maidon tuottajien, sianlihan tuottajien ja muiden kanssa. He tajuavat, että heidät ollaan tuhoamassa nykyisellä vientikustannusmaksulla, tuotantokustannusten nostokierteellä, jatkuvilla kiintiöillä, tilojen kehittämisen pysäyttämällä. He ovat täsmälleen sitä mieltä, että tämä tie on nyt kuljettu loppuun, ja tästä on puhe. Ed. Aittoniemi, me olemme nimenomaan maaseudun tulevaisuudesta ja maatalouden jatkajien tilanteesta huolissamme, ja se vaatii maatalouspolitiikan muutosta. Tältä osin ed. Aittoniemen kannattaisi tehdä maaseutukierros tutustumalla maataloustuottajien tämän päivän reaalitilanteeseen ja heidän mielipiteisiinsä mm. sosialidemokraateista.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi sosialidemokraattien esittävän vihamielisiä purkauksia maataloutta ja maaseutua kohtaan. Kritiikkiä olemme kyllä esittäneet, se pitää paikkansa, nimenomaan nykyisin harjoitettavaa maatalouspolitiikkaa kohtaan, ja se ei ole kritiikkiä maanviljelijöitä itseään kohtaan. Maanviljelijöitä on ohjattu vuosikymmeniä liian monilla eri laeilla, muistaakseni yli 50 lakia ja 150 asetusta. Tämänpäiväinen on yksi osoitus siitä, miten tarkasti maanviljelijöitä ohjataan. Se ei ole viljelijöiden etu. Ei ole viljelijöiden etu, että he tänä vuonna joutuvat maksamaan yli tuotannosta yli miljardi markkaa. (Ed. Aittoniemen välihuuto)

— Ylituotannosta luopuminen elvyttää maataloutta, ed. Aittoniemi.

Olisi aika lopultakin maa- ja metsätalousministeriössä ja tietysti ennen kaikkea hallituspuoleissa ja keskustapuolueessa miettiä, eikö olisi aika vapauttaa maatalous tällaisesta sääntelystä, mitä nyt tapahtuu, mitä maataloustulolain mukaisesti tapahtuu, ja miettiä tarkkaan, onko maatalous yritystoimintaa vai maanviljelijä työsuhteessa valtioon, niin kuin nyt on.

Ed. S-L. A n t t i l a : Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoroa ihan lyhyesti aluksi kommentoin, jossa hän kertoi valiokunnan käsittelystä, kun annoimme tästä asiasta lausunnon, ja erityisesti siitä, että äänestämällä estimme asiantuntijoiden lisäkuulemisen. Voin vakuuttaa ed. Rajamäelle, että maataloustulolain käsittelyn yhteydessä puutummme juuri tähän ongelmaan. Ainakin itse olen valmis puuttumaan siihen, mistä ed. Rajamäkikin on kovasti kantanut huolta.

Lähtökohta on se, että itsellenikin tämä hallituksen esitys oli sikäli pettymys, että tässä sianlihan tuottajien markkinointivastuuta kasvatetaan ja viljan viljelijöiden markkinointivastuu alenee tilanteessa, jossa sianlihan tuottajat joutuvat osallistumaan lihan vientiin ja sen markkinointikustannuksiin 50—60 miljoonan markan edestä enemmän kuin sianlihatuotteiden markkinointi käytännössä vaatii rahaa.

Tässä tietysti kysymys on siitä, että maataloustulolain mukaan vastuu kerätään tietyllä tavalla yhteisvastuun periaatteella. Se ei kuitenkaan ole tulevaisuutta ajatellen kovin kestävä tie sen takia, että tuotannonaloittain kannustetaan tekemään luopumissopimuksia ja vaaditaan, että tuotannonalan pitäisi itse mahdollisimman tehokkaasti huolehtia ylituotannon vähentämisestä. Tällaiselta vaatimukselta menee silloin pohja pois, kun tulee tämän tyyppisiä esityksiä, mitä nyt parhaillaan käsittelemme. Eli vaikka kuinka sianlihan bonussopimuksia tehtäisiin, silti markkinointivastuu valitettavasti kasvaa.

Arvoisa puhemies! Tähän maatalouspolitiikan linjaukseen, jota ed. Rajamäki puheenvuorossaan käsittelee, palaan vasta maataloustulolain käsittelyn yhteydessä. Olen toki ed. Rajamäen kanssa siitä samaa mieltä, että nyt kun kerran Euroopan yhteisön täysjäsenyyttä koskeva hakemus on jätetty, se on realiteetti, jonka minusta pitäisi ehdottomasti vaikuttaa siihen, että maatalouden sopeuttaminen aloitetaan. Se olisi pitänyt aloittaa tässä maataloustuloratkaisussa. Mutta

muistutan ed. Rajamäkeä tässä yhteydessä siitä, että tässä maassa ei ole ollut kuin yksi maatalousministeri, joka on tehnyt sopimuksen yksipuolisesti MTK:n yli kävellen. Minun ei tarvinnut hänen nimeään mainita. Hän on ollut maatalousministerinä pidempään kuin kukaan muu tässä maassa. Eli kun tähän ei ollut valmiutta kaikilla suunnilla, niin nähdäkseni se pitkälti myös kaatui siihen. On sanottu, että nyt saatiin vuosi lisää aikaa. Näin todella saatiin, mutta se aika on pois niistä sopeuttamistoimista, jotka olisi pitänyt jo käytännössä aloittaa.

Järjestelmä, jossa hallinnollisella päätöksellä ja lainsäädännöllä määrätään, minkä ikäisenä pitää tässä tapauksessa sika tappaa, on järjestelmä, josta on pakko päästä mahdollisimman nopeasti pois. Tämähän on kaikkia elinkeinon kannattavuustoimintoja ajatellen täysin nurinkurinen lähestymistapa. Pitäisi olla järjestelmä, jossa sianlihan tuottaja tuottaa tietyn kilometrin lihaa vuodessa ja saa sen tehdä niin tehokkaasti ja tuottavasti kuin itse pystyy. Sen tulee olla tavoite jatkossa, kun maatalouspolitiikan uudistusta valmistellaan.

Markkinointivastuun kasvaminen 20 pennistä 50 penniin heikentää sikatalouden kannattavuutta, ja painorajan muutos syyskuun alussa toki pikkuisen sitä korjaa, mutta edelleen 76-kiloisena tapettava sika on kannattavuutta ja tuottavuutta ajatellen hengen hukka. Eli 80 kiloon pitäisi lihasian voida kasvaa, jotta sen ja sen rehun hyöty olisi mahdollisimman hyvä, ja silloin siitä jäisi sianlihan tuottajalle paras mahdollinen kate. Nimittäin myös valtion ja kunnan verotulojen kannalta katteen jäämisellä on merkitystä.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta lausunnossaan asettui puoltamaan tätä hallituksen esitystä, emmekä enää puuttuneet markkinointivastuihin, koska olemme niihin varmasti puuttumassa siinä vaiheessa, kun maataloustulolakea käsitellään. Valiokunnan lausuntoon liittyy yksi eriyvä mielipide, jota ed. Rajamäki mielestäni jo riittävästi esitteli, ja samoin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyy vastalause.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Todella lähdän siitä, että kun vuoden lisäaika on saatu, sen aikana tulee tehokkaasti valmistella Suomen maatalouden saattamista EY:n maatalousjärjestelmään. Tämä johtuu siitä, että hakemus on jätetty, se on realiteetti. Minusta suurin virhe olisi se, että syyllistyisimme siihen, että jäisimme vain odottamaan jotakin mahdollisia pelastavia

reunaehtoja. Se on tapa, jolla petämme suomalaisen talonpojan totaalisesti.

Meidän kaikkien yhteinen etumme on se, että yhdessä rakennamme sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan maatalouden tuottavuutta ja tehokkuutta parantaa. Silloin tulee keskeisesti se työnjako esille, josta ed. Rajamäki puhui. Valiokunnassa oli erittäin laaja yksimielisyys siitä, että vilja pitää kasvattaa sillä alueella Suomessa, missä sillä on luontaisesti parhaat edellytykset, ja vastaavasti viljan hintaa alentamalla toimittaa se Kotieläin-Suomeen. Sitä kautta alennetaan myös rehun ja maatalouden tuotantokustannuksia.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Ongelma on juuri maataloustuloratkaisussa se, että se suosii kuten ed. S.-L. Anttila sanoi rehuviljan tuotantoa, joka on se ongelma kaikille, ja lisäksi nostaa tätä kautta tuotantokustannuksia. Tässä suositaan viljan viljelyä ja otetaan sianlihan tuottajien taskusta pelivaraa. Tässä unohdetaan myös maatalouden sisäinen tulonjako, jossa kymmenen kertaa suuremmalla työmäärällä se markka tienataan kotieläintuotannon puolella kuin viljapuolella. Tässä ei oteta tätäkään oikeudenmukaisesti huomioon.

Ed. S.-L. Anttila lopetti puheenvuoronsa aivan oikein. Nimittäin huolestuttavinta on se, että ei tajuta, että meidän on itse sopeuduttava, jottei meitä sopeuteta ja jottei hinta siitä ole kohtuuton. Nyt olemme jo monta vuotta hukanneet tässä suhteessa aikaa. Ajatellaan, että asetamme maidon tuotannon neuvottelutavoitteeksi 3,1 miljardin kiintiön 2,4 miljardin tuotantolanteessa. Ennen kuin pääsemme edes kunnolla pohtimaan maataloustulopolitiikan sisäistä rakennetta, meillä tuotanto putoaa jo 2,2 miljardiin, ehkä menee alle. Me emme ole edes uskottavia EY:n neuvotteluissa, kun esitämme jo miljardilla suurempaa neuvottelutavoitetta kuin oma tuotantomme on. Laskemme liian rajusti putoamaan maidon tuotannon tason, joten meiltä putoaa pohja myös koko EY-neuvottelutavoitteistosta hyvin keskeisiltä osin. Tämä on hyvin uhkaava tilanne mielestäni koko Suomen ja maatalouden kannalta.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Oli jälleen kerran erittäin mielenkiintoista kuunnella

ed. S-L. Anttilan puheenvuoroa, nimenomaan nyt, kun hän on asianomaisen valiokunnan puheenjohtaja ja on yhdessä hallituksen rintamassa puolustamassa tätä esitystä. Hyvin harvoin itse olen saanut kuulla hallitusrintaman ja nimenomaan valiokunnan puheenjohtajan arvostelevan hallituksen esitystä sillä tavoin, mitä ed. S-L. Anttila teki. Ne perusteet, joilla hän sanoi, että valiokunta on äänestyksen jälkeen kieltäytynyt kuulemasta enempiä asiantuntijoita, olivat kyllä naurettavia. Jos tässä talossa säädetään vuodeksi laki, niin onko se peruste sille, että lisäasiantuntijoita ei voida kuulla? Ja päätös tehdään vielä äänestyksen jälkeen kuten mietinnön liitteenä olevan lausunnon eriävissä mielipiteessä todetaan.

Minä en voi valitettavasti ymmärtää sitä, kuinka ed. S-L. Anttila voi olla hyväksymässä tällaisen lakiesityksen, jota hän todella arvostelee perusteellisesti ja oikein perustein, nimenomaan myös sillä, mitä hän sanoi 80 kilon sian painosta ja tuottamisesta jne. Hänellä on aivan hyvät perusteet, mutta minkä johdosta silloin pitää puoltaa ja kannattaa lakiesitystä?

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle totean asiantuntijakuulemisäänestyksestä, että perusteet, joilla asiantuntijakuulemista esitettiin jatkettavaksi, olivat nimenomaan yleisiä maatalouspolitiikkaan liittyviä perusteita. Siinä yhteydessä katsoimme, että ne voidaan hoitaa siinä yhteydessä, kun tiedämme, että maataloustulolaki tulee eduskuntaan.

Toisekseen tämä on asia, johon hallituksen piirissä maataloustulosopimuksella on sitouduttu. Täällä talossa nähdäkseni ei tähän mennessä ainakaan ole maataloustulosopimuksia eikä muitakaan sopimuksia ylikävelty.

Ed. Rajamäen maininta viljan viljelijöiden vuosittaisesta työajasta pitää täysin paikkansa; se on huomattavasti lyhyempi kuin kotieläintilalla. Minusta, ed. Rajamäki, siitä seuraa myös sellainen asia, että jatkossa on hyväksyttävä se realiteetti, että viljanviljelytiloille haetaan tuloja muualtakin, koska viljanviljelytilojen tulotaso tippuu EY-jäsenyydessä kaikkein radikaaleimmin. Silloin ei voida enää jatkaa sellaista järjestelmää joka nyt on vuoden voimassa, että tulot vaikuttavat siihen, minkä verran pitää kesannoida, vaan pitää hyväksyä se, että maatila on jatkossa monitoimitulon muodostama tila. Eli meillä on uuden tyyppinen ajattelu maatalouteen saatava.

Ed. Vistbackalle totean sen, että tässä esityksessä aivan niin kuin puheenvuorossani sanoin on selkeä kritiikin paikka, mutta olemme tilanteessa, jossa tämä on osa maataloustulosopimusta, ja sitä taustaa vasten olen valmis sen hyväksymään, joskin sanon, niin kuin sanoin valiokunnassakin, että sydämeni vuotaa verta, kun tiedän, että sikataloudelle säädetään sellaista markkinointivastuuta, joka sille ei kuulu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi kasvinjalostajanoikeudesta sekä siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 24

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laeiksi kasvinjalostajanoikeudesta sekä siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta toteuttaa sen pitkäaikaisen haaveen, joka Suomen kasvinjalostajilla on ollut, eli saada oma lainsäädäntö. Tätä on todella pitkään odotettu.

Lainsäädännön tarkoituksena on tähdätä kasvinjalostustyön rahoittamiseen, lajikeu- tuuksien turvaamiseen ja lainsäädännön kansainväliseen harmonisointiin. Vuonna 1961 Pariisissa tehdyssä kansainvälisessä sopimuksessa kasvinjalostajanoikeuksien suojaamisesta, ns. upov-sopimuksessa, on määrätty ne vähimmäisvaatimukset, jotka kasvinjalostajanoikeutta koskevan lainsäädännön tulee täyttää.

Kasvinjalostajanoikeus on varsin mielenkiintoinen. Pohdimme sitä valiokunnassa hyvin monelta kannalta. Se on nimittäin keksijän- ja tekijänoikeuteen rinnastettava immateriaalinen oikeus. Se on kuitenkin rajoitetumpi oikeus kuin keksijänoikeus. Jalostajanoikeus koskee vain lajikkeen lisäysaineistoa, ja jalostajan suostumusta viljelijä ei tarvitse tuottaessaan siementä tilan omaan käyttöön. Jalostajan suostumusta ei

myöskään tarvita käytettäessä lajikkeita uusien lajikkeiden jalostuksessa ja siten saatujen lajikkeiden markkinoinnissa. Kasvinjalostajanoikeus sisältää sen, että lajikkeen kaupalliseen lisäys-tuotantoon, myytäväksi tarjoamiseen ja markki-noimiseen tarvitaan jalostajan lupa. Käytännös-sä lupa myönnetään lisenssisopimuksella.

Asiaa on valmisteltu pitkään. Maa- ja metsä-talousministeriö on asettanut jo 5 päivänä loka-kuuta 1989 toimikunnan valmistelemaan ehdo-tusta sellaiseksi kasvinjalostajanoikeutta koske-vaksi lainsäädännöksi, jota liittyminen upov-sopimukseen edellyttää. Toimikunta antoi mie-tintönsä lokakuun viimeisenä päivänä 1990.

Käsiteltävänä olevan lakiesityksen organisa-toristen vaikutusten kannalta rekisteröintivaati-mus on hyvin keskeinen. Kasvinjalostajanoikeu-den voi saada vain lajikkeeseen, joka täyttää tietyt ehdot. Ehtojen täytyminen on viran-omaisten todettava, ennen kuin oikeus lajikkeeseen voi syntyä. Oikeussuoja voidaan myöntää vasta lajikkeen virallisen tutkimuksen perusteel-la. Tämä vaatimus edellyttää virallista rekiste-röintimenettelyä.

Rekisteröintiviranomaisen tuleeikin ensisijai-sesti huolehtia niistä tehtävistä, jotka kuuluvat rekisteröintimenettelyyn. Lisäksi tulee huolehtia oikeussuojan kohteena olevien lajikkeiden omi-naisuuksien säilymistä koskevasta valvonnasta, eli kysymys on varsin monimutkaisesta järjestel-mästä. Siemenmarkkinoilla on myös tarve saada luotettavaa tietoa suojatuista lajikkeista. Tästä Pariisissa perustetusta upov-sopimuksesta ja sii-hen liittymisestä seuraa tiettyjä tehtäviä, esimer-kiksi velvollisuus tiedottaa sopimuksen jäsenval-tioille jalostajanoikeushakemusten eri käsittely-vaiheista. Toisaalta Upov-järjestön jäsenmaat voivat käyttää toki hyväksi sen piirissä tapahtu-vaa yhteistyötä lajikkeiden tutkimisessa.

Maatilahallitus julkaisee vuosittain luettelon kasvilajikkeista, joiden valjely on osoittautunut maassamme tarkoituksenmukaiseksi. Kasvila-jikkeiden merkitsemisestä kasvilajikeluetteloon tekee ehdotuksen maatilahallitukselle kasvilaji-ketoimikunta, jonka maa- ja metsätalousminis-teriö asettaa. Tässä lakiesityksessä kasvinjalosta-janoikeuksia käsittelevänä rekisteriviranomaise-na toimisi kasvilajikelautakunta, joka saisi tehtä-väkseen hoitaa myös kasvilajiketoimikunnan tehtävät. Käytännön asioiden hoitamista varten lautakunnalla tulisi olla toimisto.

Vaikka varsinaisten kasvilajikkeiden paten-toiminen on kiellettyä Suomessa, tulkitaan pa-tentti- ja rekisterivirastossa patenttilakia siten,

että patentti voidaan myöntää geeniteknisin menetelmin valmistettuihin kasveihin ja niiden osiin kuten soluihin. Bioteknologisten keksintö-jen patentoimista koskevan lainsäädännön ke-hittäminen on vireillä Euroopan yhteisössä ja Euroopan patenttisopimuksen Epc:n piirissä. Jos kehitys johtaa yleisesti kasvien ja lajikkeiden patentoimisen mahdollisuuksien tunnustami-seen, joudutaan myös liittymistä uuteen, vuoden 1991 upov-sopimukseen harkitsemaan erityisesti sen vuoksi, että nykyiseen, vuoden 1978 sopi-mukseen sisältyy ns. kaksoissuojakielto. Tullita-riffeja ja kauppaa koskevaan yleissopimukseen eli Gattiin liittyvällä Uruguayn kierroksella neu-votellaan parhaillaan muun ohella myös kau-pankäyntiin vaikuttavista immateriaalioikeuk-sista.

Upov-sopimusta muutettiin maaliskuussa 1991. Tätä taustaa vasten onkin tavattoman hyvä, että hallituksen esitys tuli tänne vasta sen jälkeen, jolloin muuttaminen voitiin huomioida esityksessä. Sopimusta muutettiin siten, että kas-vinjalostajanoikeus koskee paitsi lisäysaineiston kaupallista tuotantoa, kaupan pitämistä ja markkinointia myös lisäysaineiston kunnostus-ta, maahan tuontia, maasta vientiä sekä varas-tointia edellä mainittuja tarkoituksia varten. Uusi sopimus tulee voimaan, kun viisi valtiota on sen ratifioinut.

Herra puhemies! Saadun selvityksen perus-teella valiokunta pitää hallituksen esittämiä la-kiehdotuksia tarpeellisina. Valiokunta toteaa kuitenkin, että esityksen toisessa lakiehdotukses-sa ehdotetaan voimassa olevan siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n 3 momentin kumoamista. Lainkohdassa säädetään kasvilajikelauta-kunnasta. Kasvilajikelautakunnan merkitys kas-vaa esityksen mukaan olennaisesti ja toimivalta useissa merkittävässä lainsoveltamistilanteissa tulisi kuulumaan lautakunnalle. Rekisteriviran-omaisena se käyttäisi monessa tapauksessa tuo-mioistuintoimintaan rinnastettavaa päätösval-taa.

Viitaten kuluvan vuoden maaliskuun alusta voimaan tulleeseen hallitusmuodon 65 §:n 1 mo-menttiin valiokunta katsookin, että säännöksen kasvilajikelautakunnan yleisistä perusteista tulee olla laissa. Tästä johtuen valiokunta on päätnyt esittämään, että kasvilajikelautakunnan asettaa maa- ja metsätalousministeriö ja lautakunnassa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enin-tään kymmenen jäsentä. Kullakin jäsenellä olisi varajäsen. Lautakunta asetettaisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tärkeimmät säännökset

lautakunnasta annettaisiin asetuksella. Säännökset kasvilajikelautakunnasta valiokunta esittää sisällytettäväksi ehdotettuun lakiin kasvinjalostajanoikeudesta lisäämällä 9 §:ään uusi 2 momentti.

Lakiehdotuksen 30 §:ssä säädetään vahingonkorvauksesta. Valiokunnan hankkiman selvityksen mukaan esityksessä omaksuttu ratkaisu on poikkeuksellinen sekä vahingonkorvausoikeudessa yleisesti että immateriaalioikeudessa. Valiokunta katsookin, että korvaus vahingosta tulee voida vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireille panoa. Samalla valiokunta esittää, että lainkohdan viittaussäännös vahingonkorvauslakiin (412/74) siirretään pykälän loppuun, jotta se selvästi koskisi koko pykälää. Lisäksi lakiehdotuksen 32 §:n osalta valiokunta on muuttanut otsikon kuulumaan "Lajikkeen kasviaineiston palauttaminen", jolloin se vastaa paremmin pykälän sisältöä. 35 §:n osalta valiokunta katsoo, että rangaistussäännöksen sanan "tuottamuksesta" sijasta tulisi käyttää sanaa "huolimattomuudesta", koska sanan "tuottamus" yleiskielinen sisältö vaihtelee ja ilmaisu "huolimattomuudesta" vastaa paremmin lainkohdassa tarkoitettua sisältöä.

Hallituksen esityksessä ei ole erityistä oikeuspaikkaa koskevaa säännöstä. Siten jokaisen vastaajan kotipaikan alioikeus olisi oikeutettu tutkimaan kasvinjalostajanoikeutta koskevan asian. Valiokunnan hankkiman selvityksen mukaan kaikissa muissa teollisuusoikeudellisia immateriaalioikeuksia koskevissa erityislaeissa on päädytty ratkaisuun, jonka mukaan laillinen oikeuspaikka on Helsingin raastuvanoikeus. Taustalla järjestelyssä on taata tuomioistuimen erityinen asiantuntemus kyseisissä asioissa. Siksi valiokunta on katsonut kuultuaan myös oikeusministeri Hannele Pokkaa, että käytännölliset syyt puoltavat tässä tapauksessa Helsingin raastuvanoikeuden määräämistä oikeuspaikaksi. Keskittämällä asioiden käsittely yhteen tuomioistuimeen taataan samalla alan kansainvälisen kehityksen seuranta. Valiokunta ehdottaakin ensimmäiseen lakiehdotukseen lisättäväksi uuden oikeuspaikkaa koskevan pykälän.

Valiokunnassa pohdimme pitkään, onko kyseessä tekijänoikeus vai teollisuusoikeudellinen immateriaalioikeus. Tällä hetkellä tilanne lienee, että noin 50 prosenttia toiminnasta kuuluu tekijänoikeuden ja 50 prosenttia teollisuusoikeuden piiriin. Tulevaisuudessa kuitenkin mitä todennäköisimmin entistä suurempi osa tulee olemaan

teollisuusoikeuden piirissä johtuen kansainvälisestä kehityksestä. Näin ollen valiokunta on lisännyt lakiesitykseen oikeuspaikkaa koskevan pykälän päätyen tässä tapauksessa Helsingin raastuvanoikeuden määräämiseen oikeuspaikaksi.

Suomessa on noin 150—160 maatilapakkaamoja, jotka huolehtivat omalta osaltaan jalostettujen kasvilajikkeiden siemenkaupasta. Maatilapakkaamojen asemaan on tällä hetkellä ensisijaisesti vaikuttamassa kaupassa hyödynnettäviksi hyväksyttävien kasvisukupolvien määrän entistä voimakkaampi rajoittaminen. Siksi valiokunta edellyttääkin, että maatilapakkaamojen asema turvataan siemenkaupassa. Maatilapakkaamojen asema tulee turvata sopimustuotanto- ja muilla järjestelyillä. Tavoitteena tulee olla, että kasvinjalostajat jatkossakin sopimuksia teke-mällä huolehtivat siitä, että maatilapakkaamojen kautta voidaan siemenkauppaa tehdä edelleenkin. Suomen pohjoinen sijainti saa aikaan sen, että meillä on ehdottomasti säilyttävä oma kasvinjalostus, koska muualla jalostetut lajikkeet eivät täällä todella tule menestymään.

Herra puhemies! Yhden lajikkeen jalostaminen saattaa kestää kymmeniä vuosia. Siihen on saatava siirrettyä monia hyviä ominaisuuksia eikä jäljelle saa jäädä yhtään huonoa. Jalostajan päätavoite on edelleen runsaan sadon antava vilja. Enemmän ja isompia jyviä tuottavia lajikkeita pystytään kehittämään, mutta ne vaativat pidemmän kasvuajan, eikä meillä voida jatkaa kesää. Viljelijät kylväisivät mieluusti nykyistä nopeammin valmistuvia viljoja, sillä niiden viljely on varmempaa. Niitä kyetään toki jalostamaan, mutta samalla on vaarana sadon pieneminen. Ranskassahan korjataan 6 000—7 000 kilon hehtaarisatoja, mutta Suomessa satotaso on parhaimmillaan puolet siitä. Tässä tilanteessa juuri kasvinjalostajilta kysytään, pystyvätkö he kehittämään lajikkeen, joka antaa satoa 1 000 kiloa nykyistä enemmän. Nykyisten satojen nostaminen on työlästä. Jos paranamme satoisuutta kasvukauden kustannuksella, olemme pian riskirajalla, vastasi Hankkijan jalostuslaitosta johtava professori Erkki Kivi hänelle esitettyyn kysymykseen. Edessä oleva mahdollinen Euroopan yhdentyminen tulee olemaan erityisen suuri haaste Suomen kasvinviljelylle. Se on myös erityisen suuri haaste kasvinjalostajille.

Tässä tarkoituksessa pidän erittäin arvokkaan sitä, että olemme maa- ja metsätalousvaliokunnassa onnistuneet yksimielisesti rakentamaan mietinnön hallituksen esityksestä laeiksi

kasvinjalostajanoikeudesta sekä siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n muuttamista. Kiitos valiokunnan jäsenille asianmukaisesta ja aktiivisesta käsittelystä. Tämä antaa hyvän pohjan sille, että kasvinjalostustoiminta Suomessa voi jatkossa toimia; nyt sillä on lainmukainen suoja.

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Eilen pitämässäni puheenvuorossa vaadin, että maataloudesta purettaisiin byrokratiaa, koska yli 7 000 virkamiestä käsittelee maatalous-, metsä- ym. asioita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Mutta kun kuuntelin ed. S-L. Anttilan puheenvuoroa lakiehdotuksesta, niin alan menettää toivoni. Jos tulevaisuudessakin eduskunta joutuu näin pieniä yksityiskohtia yhä päättämään, kuten edellisessä asiassa, niin kyllä varmasti eduskunta tulee työllistettyä. Kun kymmeniä kertoja vuodessa muutetaan esimerkiksi maataloustulolain eri pykälä: valtiovarainvaliokunnan jaosto muuttaa ja pyytää lausuntoa maa- ja metsätalousvaliokunnalta. Mielestäni olisi aika ottaa järki käteen tässä asiassa ja ruveta purkamaan byrokratiaa. Minä en tunne itseäni suureksi päättäjäksi, kun olen esimerkiksi edellisessä asiassa päättänyt, että enintään 76 kiloa painavan sian lihan vientikustannusmaksu nousee 20 pennistä 50 penniin ja yli 76 kiloa painavan sian vientikustannusmaksu on edelleen markka. Vakavasti, ed. S-L. Anttila, joka on maatalousvaliokunnan puheenjohtaja: Eikö maataloutta säätelevää byrokratiaa voisi millään purkaa, koska minä säälin viljelijöitä?

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! En puutu valiokunnan mietinnön sisältöön sen enempää, mutta ääneen ihmettelen sitä sujuvaa sisälukua, mitä valiokunnan puheenjohtaja asian yhteydessä esitti. Me kaikki eduskunnassa tietojeni mukaan olemme lukutaitoisia henkilöitä ja voimme tutustua valiokunnan mietintöjen sisältöön kukin omalla aktiviteetillämme. Tältä osin totean vain, että en ole tottunut tällaisiin sisälukuesityksiin.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila valiokunnan puheenjohtajana esitteli lakiehdotusta ja kävi läpi valiokunnan kannanottoja ja totesi, että ehdotukseen on lisätty oikeuspaikka ja perusteltu se sillä, että keskittämällä asioiden käsittely yhteen tuomioistuimeen taataan samalla alan kansainvälisen kehityksen seuranta. Ihmettelen, minkä takia on päädytty Helsingin raastuvanoikeuteen, jossa muutenkin on

asiaruuhkaa aika paljon. Eikö se olisi yhtä hyvin voinut olla esimerkiksi Turun raastuvanoikeus tai joku muu? Minkä johdosta kaikki aina pitää olla Helsingissä? Mikä ihmeen peruste siihen on ollut, että laitetaan uusi pykälä, jossa todetaan, että se on Helsingin raastuvanoikeus. Perusteena on nimenomaan se, että se pystyy paremmin seuraamaan alan kansainvälistä kehitystä. Kyllä tähän kyetään muuallakin, missä ei ole niin hirvittävä ruuhka kuin Helsingin raastuvanoikeudessa, ainakin minun tietojeni mukaan. Olisi voinut edes harkita, käsitykseni mukaan.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Aloitan ed. Vistbackan kysymyksestä. Ed. Vistbacka, käytäntö kannattaa muuttaa oikeusministeriön suunnalta, koska oikeusministeriö nimenomaan on esittänyt, että silloin kun on kyseessä tällainen teollisuus-oikeus, niin oikeuspaikka on Helsingin raastuvanoikeus. Ed. Vistbackan kritiikkiin siitä, miksi sen täytyy aina olla Helsinki, voin toki yhtyä. Mutta nyt vain sellainen käytäntö on, että erikoisoikeusasiat keskitetään Helsingin raastuvanoikeuteen.

Ed. Törnqvist puuttui aivan oikeaan asiaan puhuessaan byrokratiasta. Tämän lainsäädännön kohdalla me emme kuitenkaan välttyneet byrokratialta, koska tässä on kysymys tekijänoikeudesta, teollisuus-oikeudesta, jolla nimenomaan täytyy olla tietty hallinto. Se vaatii byrokratian, joka tässä esityksessä on.

Sen sijaan kun ed. Törnqvist viittasi sian painoon, niin ilmeisesti ed. Törnqvist ei kuunnellut puheenvuoroani, jossa sanoin, että pitäisi olla järjestelmä, mielellään sopimustuotanto, jossa tuottaja voi tuottaa tietyn kilomäärän vuodessa lihaa ja tehdä sen niin tehokkaasti kuin itse haluaa ja niin kannattavasti kuin pystyy. Tällaiseen järjestelmään pitää päästä, ja silloin teuras-tamo ja viljelijä tekevät sopimuksen ja siinä ei tarvita millään lailla valtiovaltaa eikä byrokratiaa välissä. Tähän järjestelmään pitää siirtyä mahdollisimman nopeasti niin maidon kuin lihan tuotannossakin. Silloin me voimme vähentää 7 000 henkilön virkamiesbyrokratiaa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kun ed. Sirkka-Liisa Anttila palasi byrokratiakeskusteluun, josta ed. Törnqvist käytti puheenvuoron, halusin lisätä keskusteluun sen, että niin paljon kuin tässä talossa on esitetty toivomuksia byrokratian vähentämisestä, kuka on ehtinyt silmäillä vaikkapa Eta-sopimusta: Tulee vakuuttuneeksi siitä, että byrokratia tulee jatkumaan. Eta-sopimus-

han ei vielä sisällä maatalouspolitiikan aluetta, mutta EY-sopimus sen sisältää. Siis olen tullut siihen käsitykseen, että byrokratiasta ei päästä irti. Niin yksityiskohtaisia säännöksiä näyttää olevan kansainvälisissä sopimuksissa jo ilman maataloutta, ja tässä keskustelussa on puhuttu nimenomaan maatalouden osuudesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys n:o 64 laeiksi lukiolain 15 §:n muuttamisesta sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain ja litalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Kansalaisen kannalta olisi välttämätöntä, että lait ja asetukset olisivat vakaita, niitä ei jatkuvasti muutettaisi. Näin ei kuitenkaan Suomenmaassa ole tapahtunut, niin kuin maatalouden kohdalla on todettu. Maataloustulolakia muutetaan jatkuvasti. Se on sellaista pientä viilaamista, jolla ei mitään saavuteta mutta joka synnyttää juuri valtavasti työtä ja kasvattaa byrokratiaa.

Herra puhemies! Nyt sivistysvaliokuntaan on lähetettävänä lukiolain muutosesitys, joka koskee kahta asiaa. Ensinnäkin lukion tuntimäärä voitaisiin tulevaisuudessa asetuksella määritellä ja antaa lukion ylläpitäjille enemmän harkinnan valtaa tuntimäärässä. Tämä merkitsee tietenkin sitä, että tunteja vähennetään ja tällä tavalla opetus pohjaa kavennetaan. Tästä ollaan saamassa hiukan säästöjä mutta äärettömän vähän.

Toinen merkittävä asia on, että iltaoppikeljoilta lukiossa aiotaan poistaa heidän ateriaetunsa, samoin myös poistaa niiltä ammattikoululaisilta, jotka käyvät iltakurssia. Tämä koskee kaiken kaikkiaan 17 000:ta oppilasta. Kun heiltä tämä ateriaetu poistetaan, kokonaissäästöksi arvelaan tulevan 9 miljoonaa markkaa. Tämä on valtion budjetissa äärettömän pieni raha. Mutta kun olen läheltä seurannut litalukiolaisia ja tiedän, kuinka monet ovat pitkän päivätyön

tekijöitä vaatimattomalla palkalla ja heti päivätyön jälkeen rientävät kouluun, tämä ateria sielä, joka on muutaman vuoden ajan ollut ilmainen, on ollut hyvin merkittävä. Se on ollut varmasti merkittävä jo siinä mielessä, että on tunnettu, että yhteiskunta tunnustaa tällaisen ahkeruuden arvon.

Nyt kuitenkin itseään niin isänmaalliseksi, kansalliseksi mainostava hallitus on näiltä tavallisilta ahkerilta työtätekevilta ja opiskelevilta ottamassa pois tällaisen pienen edun. Tämä luo tympeää mielialaa ihmisten keskuuteen. Ei tällaisia pieniä etuja saisi ottaa pois, koska ne ovat päänvastoin kannustamassa tulevaisuuteen.

Tässä maassa on sanottu juhlallisesti kaikissa opetusalan juhlapuheissa, kuinka opetukseen sijoittaminen on tulevaisuuteen sijoittamista. Näin ei kuitenkaan käytännössä tapahdu, ja toivonkin, että kun sivistysvaliokunta lakimuutoksen saa käsiteltäväkseen, se käsittelee sitä järkevästi ja antaa hallitukselle sellaisen nootin, että se vetää pois tällaisen esityksen. Meidän on pidettävä huolta siitä, että kansalaisten keskuudessa tulevaisuudenusko säilyy ja säilyy myös usko siihen, että kun tekee ahkerasti työtä ja opiskelee, pääsee eteenpäin. Luulisi hallituksenkin haluavan olla kannustamassa kansalaisten edistyksellisiä pyrkimyksiä.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Riihijärvi totesi, tuntuu käsittämättömältä, että tällaisia etuuksia hallitus on vetämässä pois. Kun itse olen käynyt iltaoppikoulua, ollut päivät työssä ja sieltä suoraan mennyt opiskelemaan iltaoppikouluun, tuntuu todella järjettömältä, että tällainen pieni etuus viedään pois sellaisilta ihmisiltä, jotka haluavat kehittää itseään. Tuntuu siltä, että nyt hallituksessa olevat ministerit eivät itse ole joutuneet sellaiseen tilanteeseen eivätkä näe, mitä he ovat todella jälleen kerran tekemässä. Mitä ed. Riihijärvi sanoi, pitää todella täysin paikkansa. Täytyy vain ihmetellä, että kokoomuslainen opetusministeri lähtee esittämään tällaista.

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Ed. Riihijärven arvio ja analyysi hallituksen esityksestä oli mielestäni erittäin hyvä.

Sattumalta luin kirjailija Paavo Haavikon kokonaisarvion hallituksen säästöesityksistä silloin, kun ne julkistettiin kaksi kolme viikkoa sitten. Mielestäni kirjailija Haavikko osui oikeaan, kun hän sanoi, että kaikkein älyttömän ja hävyttömän hallituksen säästöesityksistä on ilta-

lukiolaisen ja ammatillisten oppilaitosten iltatunneiden ateriaturun poistaminen, että on todella älytöntä viedä niiltä ihmisiltä se kansanterveydellisesti sekä mielen ja opiskelun kannalta tärkeä pieni etu, jonka yhteiskunta on heille antanut. Nyt se ollaan viemässä pois, ja olen täysin vakuuttunut siitä, että sivistysvaliokunta tulee suurennuslasin kautta paneutumaan asiaan, ja olen vakuuttunut siitä, että oppositio ja uskoakseni fiksuimmat hallituspuolueittenkin valiokunnan jäsenet ja toivottavasti koko eduskunta tulevat kaatamaan tämän hallituksen esityksen.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Voin yhtyä niihin puhujiin, jotka ovat kritisoineet asiaa, iltatunneiden ateriatuon viemistä hallituksen toimenpitein.

On ehkä, herra puhemies, syytä kiinnittää huomiota siihen, että hallitus debytoi tällä lakiesityksellä, sikäli kuin olen voinut havaita, vuosi sitten hyväksyttyä valtiopäiväjärjestyksen muutosta eli sitä, että säästölakeja ei voida äänestää lepäämään. Hallitus avaa säännöksen soveltamisen viemällä iltatunneiltoja ja iltatunneiltojen ateriatuon, säästää 9 miljoonaa markkaa. Se on minusta todella huonoa tyyliä, paitsi että hallitus on tehnyt perinteellisen päätöksen.

Entinen ministeri Esko Rekola aikoinaan sanoi, kun puhuttiin summista, jotka ovat parikymmentä miljoonaa pienempiä, että sellaisia summia Suomen valtion budjetista saadaan aina, kun pyöristetään summat 10 miljoonan tai 10 000 markan tasolle. Siis nollien pyöristämisellä hyvä byrokraatti tekee sellaisen säästön, joka nyt koskettaa todella suurta määrää ihmisiä.

Säättämisjärjestyksen kannalta on tietysti kiintoisa detalji — ja luulisi, että sivistysvaliokunta joutuu siihen puuttumaan — mahtaako tämä kuitenkin olla lakisääteistä perusturva, jota koskevia lakiesityksiä voidaan edelleenkin äänestää lepäämään. Tämä on ehkä kouluesimerkki myös säännöksen soveltamisen kannalta siitä, kuinka hankala perusturvan luettelo, joka hallituksen esityksen perusteluissa oli, käytännössä on. Sehän ei ollut tyhjentyvä. Siihen voidaan lukea joitakin muita. Vai onko tämä mahdollisesti saavutettu etuus, jota suojaa perustuslain omaisuudensuojasäännös?

Ed. Tenhiälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole varmaan tehnyt pahuuttaan tällaista päätöstä. Jos meillä olisi riittävästi rahaa käytettävissä, miksi ei makseta ja varmaan silloin maksettaisiinkin tai annettaisiin maksuttomat ateriapalvelut myös niille ihmisille, jotka iltatunneissa opiskelevat. Huomaatan, että edelleenkin iltatunneissa opiskelu on maksutonta ja monet ovat ihmetelleet, kuinka henkilöille, jotka voivat olla päivän työssä, meidän yhteiskunnallamme on varaa maksaa ateriakorvaus sen takia, että he tulevat tunniksi tai kahdeksi iltakouluun opiskelemaan. Tässä on tällaista, sanoisinko, vähän turhan rikkaan miehen toimintaa.

Mutta sen, jos nyt otetaan iltatunneiden ateriapalvelu pois, ei tarvitse huonontaa ollenkaan näiden opiskelijoiden mahdollisuutta. Hehän saavat edelleen maksuttoman opiskelumahdollisuuden. Jos he ovat päivän työssä, eikö ole oikein, että heillä on myös velvollisuus ruoastaan maksaa? Eri asia on, että henkilöillä, jotka päivisin ovat opiskelemassa esimerkiksi peruskoulussa, säilyy maksuton ateria, koska niin kuin jo sanoin, jostakin on tingittävä, koska ei ole rahaa. Tällä hetkellä minusta täytyy lähteä siitä kohdasta, joka on, sanoisinko, vähiten pääasia eli opiskelua vaurioittava, ja opiskelu ei tästä vaarannu. Minusta nyt hieman ylimmuutaan puheenvuoroilla asian vaikutusta ihmisten iltatunneiden mahdollisuuksiin.

Ed. L e h t i n e n : Arvoisa herra puhemies! Jos saan hieman tarkentaa ed. Riijhjärven esittämää lukua, niin kysehan on siitä, että ateriatuon on noin 1 700 markkaa vuodessa per oppilas, joka tekee 17 000:lla kerrottuna miltei 30 miljoonaa markkaa yhteisvaikutuksiltaan. Lähtökohdasta on ollut se, että valtio ja kunnat ovat molemmat taloudellisissa vaikeuksissa ja paitsi että valtio säästää tässä tulee myös kunnille mahdollisuus säästää.

Minä en usko, että tämä on tietenkään kenellekään ollut kovin mieluista säästökohde, mutta näin pienistä joudutaan marjot noukkimaan maasta niin kauan kuin ei kyetä todellisiin rakenteellisiin muutoksiin puuttumaan, esimerkiksi sellaisiin seikkoihin, että meillä on yksi korkeakoulu per 300 000 suomalaista, kun Keski-Euroopassa esimerkiksi on yksi korkeakoulu per 1 300 000 asukasta. Näistä suurista asioista tulisi tietenkin paljon parempia säästöjä ja rakenteellisesti myös oikeampia, mutta näitä ratkaisuja ei ole toistaiseksi kyetty tekemään.

Toinen huomioitava seikka iltatunneiltojen

ateriaedun kohdalla on se, että tähän ei ole ollut varsinainen lämmin ateria, joka iltalukiassa on tarjottu, vaan tämä on ollut lähinnä välipalaksi kutsuttu ateriaetu ja sen järjestämiseen on mennyt myös huomattavan paljon voimavaroja. Koska tämä ei ole ollut lämmin ateria, esimerkiksi omaan eväaseen siirtyminen ei ole samanlainen asia kuin se olisi esimerkiksi, jos päiväkouluun lämmin ateria korvattaisiin omilla eväillä. Silti en tätä tietenkään pidä mitenkään erityisen hyvänä, mutta tässä on puoltaviakin näkökulmia.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Nyt esittelyssä oleva lakiehdotus iltapöytäkirjojen ateriaedun poistamisesta on minusta viitteellinen ja ennakoiva. Mikäli minä olen katsonut annettua lisäbudjettia, joka oli eilen lähetekeskustelussa, opiskelijoiden etujen uudelleenjärjestely ei suinkaan lopu tähän. Me olemme ilmeisesti tämän kevään aikana tilanteen edessä, jolloin hallituspuolueet enemmistöllään tulevat hyvin merkittävällä tavalla puuttumaan meidän koulutusseemme ja koulutuspolitiikkaamme liittyviin tukitoimiin. Tältä osin haluan todeta vain sen, että sen neljän vuoden kokemuksen perusteella, jonka opetusministeriössä olen saanut, olen myös tullut siihen tulokseen, että aina on vaihtoehtoja, joita voi miettiä ja joilla vähiten vaurioitetaan perusrakennelmaa.

Minusta tuntuu, että tässä vaiheessa ongelmana on se, että säästöpäätöksiä tehdään hyvin summittaisesti ja sillä tavoin, että niiden kohdentumista ei kovin tarkkaan ole mietitty, ja myös sillä tavoin, että saattaa olla, että jokin säästöpäätös merkitseekin aivan päinvastaista kehitystä eli toimii valtion menoja lisäävästi. Näin ollen minä pyydän kyllä, että sivistysvaliokunta erityisen tarkasti paneutuu nimenomaan näihin lakiesityksiin käsitellessään niitä ja antaessaan mietinnön.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut tätä keskustelua iltakoululaisten ateriaedun poistamisesta, niin olen tullut siihen tulokseen, että ainakaan nämä puheenvuoron käyttäjät eivät ole itse käyneet iltakoulua eivätkä tunne tätä asiaa. Joitakin tiedän täällä, ed. Vistbacka ilmeisesti ainakin on omakohtaisesti sen kokenut ja allekirjoittanut, eli minä olen käynyt iltakoulua ja tiedän varsin hyvin, mitä iltakoulussa käynti on.

Puhutaan ateriaedun poistamisesta. Ed. Ala-Harja sanoi, että se ei vaaranna opiskelua. Sitä se

ei varmasti vaaranna, mutta ateriaedun poistaminen voi vaarantaa opiskelijan terveyden. Ne ihmiset, jotka tulevat iltakouluun, ovat yleensä niitä, joilla ei aikaisemmin ole lapsena ja nuorena ollut mahdollisuutta opiskeluun, ja he ovat sitten vasta vanhemmiten tai oman elämäntilanteensa vakiinnuttua päättäneet tai voineet lähteä iltakouluun opiskelemaan. Se on erittäin arvokasta työtä, ja nostan todella hattua jokaiselle, joka työpäivän jälkeen perheellisenäkin jaksaa käydä iltakoulussa tullakseen aikanaan hyödyttämään tätä yhteiskuntaa korkeammalla koulutustasolla ja ansiotasolla.

En missään tapauksessa kannata tätä ateriaedun poistamista. Sillä on suuri merkitys opiskelulle. On hyvä muistaa, että monet ovat lähteneet sorvin ääreen seitsemältä aamulla työhön tullakseen sitten sieltä pitkän 8 tunnin työpäivän jälkeen iltakouluun, ja useimmiten opiskelupäivän pituus venähtää jopa 8—9:ään illalla. Kyllä siinä jo pikkuisen hiukaisee ja sitä yhteiskunnan tarjoamaa välipalaaikin kaipaa. Missään tapauksessa ateriaetua ei tule poistaa.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Ensin ed. Lehtiselle. Ed. Lehtinen on ilmeisesti lukenut aika heikosti tämän esityksen, koska tämä on määräaikainen. Ainakin minun paperissani todetaan, että esitys on vuoden loppuun, ja nimenomaan taloudellisia vaikutuksia koskevassa osassa sanotaan, että tämän säästövaikutus on 9 miljoonaa markkaa, ainakin minulle jaetussa paperissa.

Mitä tulee ed. Ala-Harjaan, niin hänhän suhtautuu todella halveksivasti iltapöytäkirjoilaisiin, koska hän totesi, että he menevät sinne tunniksi pariin. Kuten edellisessä puheenvuorossani totesin, se on todella rankkaa opiskelua työpäivän jälkeen nimenomaan sellaisille henkilöille, jotka ovat työssä. Usein tilanne on se, että iltalukiassa on henkilöitä, jotka ovat satunnaisesti työssä, hyvin usein työttöminä, eli ei heillä rahaa ole sillä tavoin kuin ed. Ala-Harja esitti. Mielestäni tuntuu käsittämättömältä, että 9 miljoonan markan säästön takia täytyy lähteä tekemään tämän suuntaisia esityksiä.

Kuten eilen toisen lisäbudjetin lähetekeskustelussa totesin, silloin kun on miljardien tukipaketteja esimerkiksi pankeille tai suuryrityksille, rahaa löytyy. Silloin kun puhutaan muutamien miljoonien säästöistä, ne pitää kohdentaa tällä tavoin.

Se, mitä ed. Nikula totesi uuden 66 a §:n käytöstä, on mielenkiintoinen tulkinta. Mielestä-

ni olisi lähinnä pohdittava, onko tämä saavutettu etu tai toisaalta jonkinlainen perusoikeus.

Ed. Lehtinen: Arvoisa herra puhemies! Laskin tämän kustannuksen vuoden osalta, ja luku on valiokunnan asiantuntijoilta saatu. Mielestäni kun myös erilaisia säästökohteita etsitään, pitää laskea yhteen niitä säästöjä, joita tulee sekä valtiolle että kunnille, koska otetaan myös huomioon, mistä verotulot tulevat. Minä en usko, että yksikään veronmaksaja miettii esimerkiksi sitä, onko hänen maksamansa vero valtionveroa vai mahdollisesti kunnallisveroa, vaan vero on yksi kokonaisuus.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle vastaan, että en halunnut halveksia ketään. Jos saitte tämän käsityksen, niin se oli ehkä hieman väritetty käsitys. Minä kunnioitan iltaopiskelijoita ja olen myös saanut erittäin hyviä kokemuksia läheisten iltaopiskelusta aikana, jolloin ei ollut minkäänlaista yhteiskunnan tukea iltaopiskelijoille, ei myöskään ilmaisen aterian muodossa.

Kyllä täytyy ottaa nämä asiat kokonaisuutena. Kun jokaisella hallinnonalalla on säästövelvoitteet ja opetuspuoli joutuu säästämään, niin säästöt täytyy kohdentaa tasapuolisesti ja ottaa sellaiset kohteet, joissa kaikkein vähiten tulee vaurioita. Minusta olisi hyvä, että voitaisiin tukea edelleenkin iltaopiskelijoiden ponnistuksia maksuttomilla aterioilla, mutta nyt siihen ei ole mahdollisuuksia. Mutta ei se estä näitä ihmisiä syömästä, niin kuin ed. Mäkelä toi esiin, että heillä ei olisi syöntimahdollisuuttakaan. Kysymys on vain maksusta. He osallistuvat tämän jälkeen itse maksamiseen niin kuin me kaikki näihin säästötalkoihin osallistumme.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjalle sanoisin, että en toki ole kuvitellutkaan, että syöntimahdollisuus loppuu siihen, jos valtion leipä loppuu. Mutta täytyy se nyt ottaa huomioon, herranjestas sentään, että jos ihmisellä ei ole rahaa, niin se loppuu siihen.

Tämä yhteiskunta on menossa siihen suuntaan, että vain hyväosaiset ja varakkaat menestyvät. Aina on niitä, jotka rahalla pystyvät ostamaan terveyspalvelut, eläke-etuudet, koulutamaan itsensä ja syömään sitä hyvää, herkullista ruokaa. Mutta valitettavasti tässä valtakunnassa on yhä suureneva joukko niitä, joilla ei ole varaa syödä mitään, ei iltakoulussa eikä iltakoulun ulkopuolella.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Äskeiseen puheenvuoroon vastauksena vain se, että Suomen maaseudun puolue oli myös mukana siinä sinipunahallituksessa, jonka aikana valtion menokehitys saatettiin sellaiseen suuruusluokkaan, että tänä päivänä hallitus ei voi tehdä mitään muuta kuin karsia, koska tulopohja on pettänyt (Ed. Vistbacka: Entäs ed. S-L. Anttilan aloitteet?) ja silloin yksinkertaisen logiikan mukaan tulot ja menot on sovittava mahdollisimman lähelle. Näin on yksityis-, kunta- ja valtiontaloudessa. Ed. Tina Mäkelän toivoisin pikkuisen muistelevan sitä, mitä viime vaalikaudella on tullut tehdyksi.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ettei jäisi aivan väärää käsitystä ed. Mäkelän esityksestä, korjaan sen verran, että Suomessa on sanoisinko maailman parhain perusturva. Toimeentulotuki on käytettävissä niillä, joilla ei ole varaa ruokaan. Jokaisessa kunnassa on ollut vielä toistaiseksi verorahoja käytettävissä tähän ja sieltä voi mennä anomaan ruokarahaa, ei tarvitse nälkään kuolla.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Lyhyesti totean ed. S-L. Anttilalle, kun hän viittasi edelliseen hallitukseen, että mikäli minä nyt ihan oikein muistan, ed. S-L. Anttila oli aloitekuningatar, joka olisi lisännyt valtion menoja, markkamäärää en tiedä. Mutta silloin oppositiossa ollut keskustapuolue teki aloitteita siinä määrin, että missähän me olisimme tänä päivänä, jos niistä aloitteista olisi edes osa hyväksytty, niin järkyttäviä lisäesityksiä silloin, ed. S-L. Anttila, te teitte.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilalle haluan todeta sen, että kyllä me SMP:läiset varsin hyvin ymmärrämme valtion tiukan tilanteen ja sen, että säästää pitää. Mutta sitä emme ymmärrä, miksi säästöt pitää poimia sellaisilta henkilöiltä, joilla on jo ennestään kaikkein vaikein taloudellinen tilanne. Kyllä kieltämättä tämän hallituksen linja ja esitykset, joita on tuotu tänne, ovat jatkuvasti olleet sellaisia, että köyhät kyykkyyn, niin kuin täällä on moneneen kertaan todistettu. Otetaan pois eläkeläisiltä, sairailta, opiskelijoilta, koululaisilta, lapsiperheiltä eli niiltä, joilla maksukyky on heikoin. Tämä lakiesitys jälleen kerran iltakoululaisten kohdalla on osoitus siitä, että hallituksen linja pitää ja jatkuu samanlaisena kuin se on ollut tähän asti.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Nyt on esillä iltalukioiden ja ammatillisten oppilaitosten ilta-kurssien oppilaiden ruokarahan poisotto. En voi olla hämmästelemättä sitä intoa, jolla edustajat Ala-Harja ja Lehtinen puolustavat tätä hallituksen esitystä. Siis te haluatte viedä nuorilta ruokailumahdollisuuden tai ainakin valtion osallistumisen sen kustantamiseen, mutta te annatte rahat hävittäjiin, te annatte rikkaille verohelpotuksia, te annatte suuryrityksille ja pankeille rahaa vaikka millä määrin. Mutta, että näiltä nuorilta pitäisi ruokarahat viedä. Sitä en ymmärrä.

Ed. L e h t i n e n : Arvoisa herra puhemies! Kyllä on varmasti kaikkien, jotka ovat hallituksen esityksiin tutustuneet, todettavissa ollut myös se, että tämä hallitus on rokottanut hyvä-tuloisia. Paitsi valtion verotusta kiristämällä sitä on myös tapahtunut hallituksen toimenpiteiden avustuksella kunnissa, kun esimerkiksi hyvä-tuloiset maksavat päivähoidosta huomattavasti korkeampia maksuja, monet noin 2 000 markkaa. Valitettavasti on kuitenkin nähtävä kokonaisuus. Ainakin haluaisin itse tietää, mistä te ehdotatte vastaavat säästöt tehtäviksi, koska ainakin itse ennakoin sitä, että tuskin tässä salissa tullaan kovinkaan monta säästöesitystä tervehtimään erityisen innokkaasti tai puolta-maan niitä.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Laine puuttui varsin merkittävään kysymykseen, ja se on nimenomaan suurituloisten verohelpotukset. Myönnän avoimesti, että tässä hallitus-yhteistyössä ei ole onnistuttu purkamaan sitä 70 000:n Suomen hyvätuloisimman verohelpotusta, jonka sinipunahallitus käytännössä toteutti. Siihen pitää voida viimeistään budjettiriihen yhteydessä puuttua, koska se on sosiaalisesti oikeudenmukaista.

Sen sijaan, ed. Laine, me molemmat muistamme ajan, jolloin olemme käyneet koulua. Meillä oli eväät. Se aika ei ole kovin kaukana. Kysymys on siitä, että kun me joudumme säästämään, silloin on pakko hakea sellaisia keinoja, jotka ovat vähiten vahingoittavia. Minusta kun lähdetään puhumaan iltalukiolaisten ruokapalveluihin, se on kuitenkin purkamista siitä päästä, jonka siedän, sen takia, että silloin ei puututa kuitenkaan opetukseen. Muistutan mieliin, että ei ole pitkä aika siitä, kun kävimme koulussa eväät mukamme ja silloinkin opimme.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Asia näyttää menevän aika kauas varsinaisesta hallituksen esityksestä, mutta ed. S-L. Anttilalle muistuttaisin, että kyllä verouudistus sentään oikeudenmukaisti verotusta, koska se aikaisempina vuosina oli pitkään rokottanut erittäin pahasti paremmin ansaitsevia tai ainakin niitä, jotka tekivät kahta työtä. Tällä tavalla oikeudenmukaistamalla verotusta Suomessa tuetaan työntekeä ja yrittämistä niin, etteivät ihmiset lähde täältä pois. Sen takia meidän täytyisi pyrkiä jatkossakin viemään eteenpäin verouudistusta samalla periaatteella. Kyllä isompituloisia ei vain verotuksessa vaan joka tilanteessa progressio puree niin, että tällä hetkellä jo toimii suurituloisten — missä suurituloisten raja meneekin — etuuksien purkaminen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi valtion riskipää-omatakuista

sosiaali- ja terveystalioikuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 66 laiksi sairaanhoitotarvikelain muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 67 laiksi erikoissairaanhoitolain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että edustajien tekemät lisätalousarvioaloitteet ovat tänään nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

8) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 40—58

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioaloitteet lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Aloitteesta 40 aloitteeseen 43 saakka on tietynlainen imperiumin vastaisku pahuutta ja riistoa vastaan, jolta osin jo äsken edellisessä keskustelussa puhuttiin. Yhteiskunnassa on kannettu hyvin suurta huolta vuosikymmenet siitä, että korkeakouluopetus, opistotasoinen opetus, ammatillinen opetus ja niihin johtava koulutus olisi mahdollisimman korkeatasoista. Juuri tällä hetkellä, jolloin kansainvälistytään ja opetuksen ja oppimisen ammatillinen ja tiedollinen kehitys on välttämätöntä, hallitus on lähtenyt sille linjalle, että se vähentää resursseja nimenomaan tältä alueelta. Niin kuin joskus aikaisemmin, kun lisätalousarviosta keskusteltiin, totesin, tämä on perusrakenteiden murentamista, johon pitäisi viimeisessä hädässä puuttua eikä silloinkaan. Aloitteissa tältä osin esitetään hallituksen vähentämiä määrärahoja palautettavaksi entiselleen. Toivon, että kun asiasta eduskunnassa keskus-

tellaan, niillä olisi jonkinlainen myötäkaiku ainakin opposition taholta. Toivottavasti järkiintyvät ainakin jotkut kansanedustajat riittävässä määrin myös hallituspuolueiden puolella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja lisätalousarvioaloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio